

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 7 september 2006
Ons kenmerk 27/5.6/2006007428
Behandeld door de heer J.G. Koops (0592) 36 58 39
Onderwerp: Nota energiebeleid 2006-2010: Energiek Drenthe en het Uitvoerings-
programma 2006-2007

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij treft u aan de Nota energiebeleid 2006-2010: Energiek Drenthe en het Uitvoeringsprogramma 2006-2007. Deze nota is op 4 juli 2006 door ons definitief vastgesteld nadat de conceptnota op 12 april 2006 uitgebreid in de Statencommissie Omgevingsbeleid is besproken. Wij wensen dan ook in de eerste plaats nogmaals onze dank en waardering uit te spreken voor de betrokkenheid en de inbreng vanuit de staten met betrekking tot het onderwerp energie.

De behandeling in de Statencommissie Omgevingsbeleid heeft geleid tot een aantal aanpassingen. Niet alle suggesties zijn echter overgenomen. Hierna wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de aanpassingen ten opzichte van de conceptnota.

Windenergie

De belangrijkste aanbeveling van uw kant die niet is overgenomen betreft die ten aanzien van windenergie. Wij blijven op het reeds in het POP ingenomen standpunt staan dat windturbineparken niet passen in het Drentse landschap. Wij laten het behoud en waar mogelijk de versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van Drenthe dus prevaleren boven de bijdrage die windenergie zou kunnen leveren aan een duurzame energiehuishouding. Wij denken dat deze keuze gerechtvaardigd is door zwaar in te zetten op de wel gekozen speerpunten.

Bewustwording

Van uw kant werd het grote belang van het speerpunt Besparing onderschreven. In het Uitvoeringsprogramma 2006-2007 wordt daar via diverse projecten invulling aan gegeven. Toch vroeg u om extra aandacht voor het onderwerp bewustwording, met name bij de Drentse burger. De burger wordt weliswaar via het TELL-project en projecten in samenwerking met

woningcorporaties en gemeenten indirect bereikt, maar burgers kunnen anderzijds geen aanspraak maken op de provinciale subsidieregeling.

Op uw advies wordt daarom een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheden van een zogenaamd revolving fund voor particulieren die energiebesparende maatregelen willen nemen. Om duidelijk te maken dat bewustwording via onder meer voorlichting en facilitering serieus deel uitmaakt van het provinciaal beleid, is Bewustwording bovendien als vijfde speerpunt in de nota opgenomen.

Kortetermijn-/langetermijnproblematiek

Bij de behandeling van de conceptnota werd aangegeven dat de Kyoto-doelstelling slechts een mager compromis is en dat de provincie best ambitieuzer zou mogen zijn. Wij onderschrijven het uitgangspunt dat een duurzame samenleving veel verdergaande doelstellingen vergt. Dat is ook in het POP en de verschillende versies van de energienota als zodanig verwoord. De energienota heeft echter als tijdhorizon 2010. De Kyoto-doelstelling betreft een doelstelling die over vier jaar gehaald moet worden in een nog groeiende en hectische energiemarkt. Hier past dus een zeker realisme. Desalniettemin zijn wij bereid mee te gaan in uw advies en zullen de "beelden van een CO₂-neutraal Drenthe" in kaart worden gebracht. Een opdracht hiertoe is onlangs verstrekt aan een terzake deskundig bureau.

Monitoring

Aan de wens om een jaarlijks inzicht in de stand van zaken, op basis waarvan gecontroleerd en eventueel bijgestuurd kan worden, is reeds tijdens de vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid gehoor gegeven. In 2007 zal een voortgangsnotitie (actualisering) worden opgesteld waarin zowel een terugblik wordt gegeven op de resultaten tot dan toe als een vooruitblik op wat er staat te gebeuren. Dit onderdeel is dan ook in het Uitvoeringsprogramma 2006-2007 opgenomen.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
ga.coll.

Energiek Drenthe

Nota energiebeleid

2006-2010

Opdrachtgever:
provincie Drenthe

Uitvoerder:
SenterNovem

Hier zetten wij
energiebesparing
in de steigers

Kompas, bewust wonen en werken. www.kompas.nl

Energiek Drenthe

Nota energiebeleid

2006-2010

Gedeputeerde staten van Drenthe
4 juli 2006

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Foto's: Doorten Pesse, Emmtec Services, Sunoil Biodiesel BV, Ina Warmelts

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Doelen en instrumenten	6
3	De rol van de provincie	10
4	Speerpunten nota energiebeleid 2006/2010	12
4.1	Besparen	12
4.2	Bodem	15
4.3	Biomassa	17
4.4	Bedrijven	19
4.5	Bewustwording	20

1 Inleiding

Justus van Oel schreef op 1 oktober 2005 in NRC Handelsblad: “Binnen Europa is Nederland een black spot wat betreft roetdeeltjes en NOx, vervuiling die wij (inclusief de CO²) via onze overheersende westenwinden voor een groot deel bij onze burens dumpen. De files zijn slechts het kortetermijnprobleem. Op de lange termijn leidt het gebruik van de auto tot een verlies aan leefruimte, vervuiling en kapitaalverkwisting aan verplichte olie-import. Voor die problemen zullen onze kinderen de uiteindelijke rekening gaan betalen”.

En dan hebben wij het alleen nog maar over de auto. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft berekend dat de Nederlandse uitstoot van broeikasgassen nog steeds toeneemt. Vorig jaar leverden de energiesector, het verkeer en de industrie de belangrijkste bijdrage (78%) aan de uitstoot van kooldioxide. Het CBS wijt de toename vooral aan het sterk gestegen brandstofgebruik in de energiesector en het verkeer.

Onze behoefte aan energie zal bij ongewijzigd beleid alleen maar toenemen. Het Internationaal Energie Agentschap (IEA) voorspelt dat het wereldenergiegebruik vóór het jaar 2030 met 60% zal stijgen. Twee derde van de vraag zal komen uit ontwikkelingslanden als China en India. De olie-industrie en het bankwezen waarschuwen in toenemende mate voor de gevolgen van het feit dat winbare olievoorraden snel zullen slinken.

Met deze kennis kunnen wij twee dingen doen. Wij kunnen defaitistisch naar de cv-ketel staren totdat de waakvlam definitief uitdooft. Wij kunnen ook de komende jaren gebruiken om een duurzaam vuurtje op te stoken door alternatieven te ontwikkelen en nieuwe wegen in te slaan. Dit om onze energiehuishouding ook in de toekomst veilig te stellen. De provincie Drenthe heeft voor het laatste gekozen.

Een duurzame ontwikkeling staat centraal in het provinciale omgevingsbeleid. Wij mogen toekomstige generaties niet opzadelen met de gevolgen van ons energiebeleid, of liever gezegd het ontbreken daarvan. De kwaliteit van onze leefomgeving kent drie facetten: een sociaal-culturele, een ecologische en een economische, die elk weer onderverdeeld zijn in clusters. Het koppelen van onze klimaatambities aan onze doelstellingen levert het volgende plaatje op.

Duurzame ontwikkeling

Sociaal-cultureel	Ecologisch	Economisch
Kennisontwikkeling	Milieubelasting	Leveringszekerheid
Veiligheid en gezondheid	Natuur en landschap	Intensiteit van de economie
Woonklimaat	Uitputting natuurlijke hulpbronnen	Kracht van het bedrijfsleven
		Innovaties

Met de Nota energiebeleid 2006-2010 en het daaraan gekoppelde Uitvoeringsprogramma 2006-2007 geven wij een nadere beleidsmatige uitwerking en uitvoering van één van de zes grondslagen van het tweede Provinciaal omgevingsplan (POP II), namelijk het realiseren van een duurzame energiehuishouding. Formeel gezien is het daarmee een gecombineerd uitwerkings- en uitvoeringsprogramma van het POP. Daarmee houdt het onder andere de status van toetsingskader voor bestemmingsplannen en woonplannen.

Overigens doen wij ook dingen bewust niet! De notitie Inventarisatie windenergiepotentieel in de provincie Drenthe gaf ons geen aanleiding om de in POP II geformuleerde standpunten met betrekking tot windenergie te wijzigen. Daarom werken wij niet mee aan de realisatie van windturbineparken buiten die van Coevorden. Wij hechten aan het behouden en waar mogelijk

versterken van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van Drenthe. De bijdrage van windenergie aan de energiedoelstellingen, vinden wij onvoldoende om de inbreuk op het landschap te rechtvaardigen. Vooral nog achten wij ons in staat om ook zonder windenergie recht te doen aan beide kernthema's uit POP II, te weten het behoud van landschappelijke waarden en het op termijn realiseren van een duurzame energiehuishouding.

Wij beseffen dat wij voor het realiseren van onze energiedoelstellingen in hoge mate afhankelijk zijn van onze externe partners. Wij zullen externe partijen betrekken bij het verder concretiseren van ons beleid en het creëren van kansen. Wij gaan onze uitvoering zodanig organiseren dat bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen hun eigen ambities daarin kunnen herkennen. Door op basis van een open agenda al in een vroeg stadium samen te werken en met elkaar te communiceren hopen wij beleidslijnen uit te zetten waarvoor een maatschappelijk draagvlak bestaat. Hiermee sluiten wij aan op wat wij tegenwoordig het transitiedenken noemen. Volgens het onlangs verschenen rapport van de commissie-Willems, genaamd Meer met energie, kansen voor Nederland, gaat het bij energietransitie om een continu en langdurig dynamisch proces. Daarin veranderen niet alleen de techniek van de energievoorziening maar ook de infrastructuur en de sociaal-economische omgeving. Het gaat bij energietransitie dus om het realiseren van structurele veranderingen met als doel binnen vijftig jaar te komen tot een duurzame energiehuishouding. In de transitie daarheen neemt de vraag naar fossiele brandstoffen af en de beschikbaarheid van duurzame energiebronnen toe en blijft energie betaalbaar, beschikbaar en betrouwbaar.

Kortom, er valt nog een wereld te winnen in Drenthe, letterlijk en figuurlijk.

Fabriek Sunoil Biodiesel BV in aanbouw.

2 Doelen en instrumenten

Natuurlijk blijven het Collegeprogramma 2003-2007 (Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe), het POP II en het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) - tussen het IPO, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) - de beleidskaders. Maar daarbinnen willen wij komen tot een intensivering van het energiebeleid, toegespitst op die speerpunten waarvan wij op basis van gedegen studies het meeste rendement verwachten.

Doelen

Met het energie- en klimaatbeleid willen wij de volgende doelen bereiken:

- het realiseren van energiebesparing
- de inzet van hernieuwbare energiebronnen
- het reduceren van de uitstoot van CO²
- het verminderen van de afhankelijkheid van onze energievoorziening
- en het langs deze weg realiseren van nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid

In de Nota energiebeleid 2 hebben wij op basis van verschillende landelijke onderzoeken en de evaluatie van de Energienota 1 gekozen voor de volgende speerpunten (door ons de vijf B's genoemd): Besparing, Bodem, Biomassa, Bedrijven en Bewustwording. Via deze vijf speerpunten willen wij onze doelen realiseren. Wij blijven ambitieus, maar ook realistisch: wij draaien niet aan alle knoppen. Wel zijn wij extra ambitieus bij de door ons geselecteerde speerpunten.

Klimaatdoelstellingen

Per speerpunt hebben wij onze klimaatdoelen geconcretiseerd in tonnen CO² besparing. Die zijn geformuleerd op basis van een weloverwogen inschatting van de mogelijkheden. Wij moeten daarbij wel beseffen dat de provincie Drenthe slechts op een deel van de te realiseren klimaatdoelstellingen directe invloed heeft. Volgens de Energieverkenning Drenthe (Ecofys, 2000) is de verdeling van de invloed van de provincie op het zogeheten beleidstekort (500 Kton) als volgt: 46% direct beïnvloedbaar, 28% indirect beïnvloedbaar en 26% niet beïnvloedbaar. Onlangs is er een nieuw rapport uitgekomen over de relatie tussen de verwachte CO²-emissie en de economische groei. Op basis van dit rapport zal het hiervoor genoemde beleidstekort van 500 Kton worden geactualiseerd. Tot dat moment geldt de 500 Kton als referentiewaarde.

Speerpunten	Reductie CO ² -emissie	
	2007 (Kton p/j)	2010 (Kton p/j)
Besparing	50	275
Bodem	10	30
Biomassa	125	220
Bedrijven	N.v.t.	N.v.t.
Bewustwording	N.v.t.	N.v.t.
Subsidieregeling energieprojecten	15	15
Totaal	200	540

Instrumenten

Bij de uitwerking van het projectenprogramma en de projectontwikkeling zetten wij het instrumentarium van het Drentse energiebeleid in (zoals projectsubsidies, overdracht van kennis en maatwerk ten aanzien van regelgeving) en het provinciale en noordelijke economische beleid, dat op het gebied van energie met name vorm krijgt via Energy Valley.

Financiën

De beschikbare middelen voor de uitvoering van het energiebeleid, het NMP, BANS, het Kompas-programma en (eventueel) het provinciale Economisch Structuurfonds bieden voldoende mogelijkheden voor de financiering van projecten in 2006 en 2007.

Jaar	Provinciaal geld	NMP	BANS	Totaal beschikbaar
2006	€ 400.000	€ 250.000	€ 100.000	€ 750.000
2007	€ 400.000	€ 250.000	€ 100.000	€ 750.000
Totaal	€ 800.000	€ 500.000	€ 200.000	€ 1.500.000

Jaar	Verdeling over de speerpunten	Beschikbaar
2006 en 2007	Besparing	€ 400.000
	Bodem	€ 250.000
	Biomassa	€ 250.000
	Bedrijven	€ 250.000
	Bewustwording	€ 100.000
	Subsidieregeling energieprojecten	€ 250.000
Totaal		€ 1.500.000

De verdeling van de beschikbare middelen voor 2006 en 2007 vindt plaats op basis van de in deze nota gemaakte keuzes. Daarnaast verwachten wij een substantiële inbreng van middelen vanuit de marktsector. Door het inzetten van het provinciale en noordelijke instrumentarium hopen wij het organiserende vermogen van het energiegerelateerde bedrijfsleven in samenwerking met de kennisinstellingen en de overheden te bevorderen. Daarvoor is procesgeld beschikbaar in het Kompas-programma. Wij voorzien dat voor de periode na 2007 een aanvullend budget nodig is om de doelen te realiseren.

Heel nadrukkelijk willen wij ook anderen in staat stellen om voorbeeldprojecten te realiseren. Daarom stellen wij financiële middelen beschikbaar, onder andere op basis van de Subsidieregeling energieprojecten. De provincie wil deze middelen vooral inzetten voor innovatieve ontwikkelingen en daar waar het aantoonbaar leidt tot navolging. De stimulering van de provincie draagt geen permanent karakter, maar gaat ervan uit dat de markt het een en ander op korte termijn overneemt.

Overdracht van kennis

De kennis die binnen de diverse specifieke productgroepen zoals Bodem, Economie, Ruimte en Water en Milieubeheer aanwezig is willen wij veel gericht inzetten voor het behalen van de doelen. Informatie over de Drentse bodem op onze website, inzicht geven over mogelijkheden en procedures rond WKO op workshops..... het zijn slechts voorbeelden van hoe wij onze kennis willen delen.

Wettelijk instrumentarium

De provincie heeft een wettelijke taak op het gebied van de concessieverlening en de vergunningverlening respectievelijk handhaving op grond van de Wet milieubeheer. De provincie heeft te maken met ruim 200 bedrijven. Daarnaast heeft Energiek Drenthe ook consequenties voor bestemmingsplannen, ISV en woonplannen.

Communicatie

Misschien is communicatie wel het belangrijkste instrument van een regisseur. Gebrekkige, onvolledige of op de verkeerde doelgroep gerichte communicatie leidt mogelijk tot een mooi product, maar niemand zit er op te wachten.

Willen wij onze regisseursrol waarmaken, dan moeten wij meer nadruk leggen op communicatie. Niet alleen moet de vorm tot de verbeelding spreken, ook de boodschap zelf moet aansprekend verwoord worden en goed getimed zijn. Dit alles vraagt om een marketingstrategie waarbij “verleiding” het centrale thema is. Ook bij het uitwerken van deze communicatiestrategie trekken wij samen op met onze partners.

Monitoring

Het is een oude volkswijsheid: meten is weten. Dat gaan wij ook doen in ons energiebeleid. Naast de beleidsmonitoring uit het POP II gaan wij eens per twee jaar de situatie in Drenthe per speerpunt specifiek in beeld brengen. Dat geldt ook voor het effect van ons beleid op het energieverbruik en de CO²-emissies. Bij de monitoring zullen wij in 2006 het beleidstekort opnieuw vaststellen. Dit zal als referentiewaarde dienen bij het actualiseren van de doelstellingen en de activiteiten van de provincie tot 2010.

Energy Valley

Wij participeren in Energy Valley, waar kennis op energiegebied wordt gebundeld en uitgewisseld tussen overheid, wetenschap en bedrijfsleven, waaronder de NAM en de Gasunie. De samenwerking binnen Energy Valley heeft tot doel projecten tot stand te brengen die aansluiten bij regionale kerncompetenties en bijdragen aan economische structuurversterking. De partners binnen Energy Valley willen het Noorden op de kaart zetten door te werken via drie lijnen: duurzame energietransitie, kennis en innovatie en bedrijfsactiviteiten. Inmiddels wordt het initiatief aangehaald in nota's als de nota Ruimte en Pieken in de Delta, gebiedsgerichte economische perspectieven. Een belangrijke bouwsteen voor de toekomstige ontwikkelingen binnen Energy Valley wordt gevormd door het Werkplan Energy Valley 2006 en de uitwerking van het Masterplan Energietransitie Energy Valley (MEEV). De provincie Drenthe richt zich op voortzetting van het initiatief Energy Valley met als doel Noord-Nederland (inter)nationaal te profileren als sleutelgebied op het gebied van energie. Ook wil zij samen met andere Drentse partijen (onder andere Assen, Emmen en NAM) de inbreng vanuit Drenthe binnen Energy Valley versterken.

Uitvoeringsprogramma

Wij vatten onze activiteiten samen in een tweejaarlijks uit te brengen Uitvoeringsprogramma energiebeleid. Dit programma hebben wij zo opgezet dat het inzicht biedt in de doorwerking van het beleid en daarmee in de haalbaarheid van de gestelde doelen. Daarnaast geeft het, voorzover van toepassing, inzicht in de te realiseren CO²-besparing en een financiële besteding per thema.

Met de verdere uitbouw van de energiegerelateerde werkgelegenheid is het beleid, gericht op het bedrijfsleven, nog volop in ontwikkeling.

Criteria

Laten wij eerlijk zijn: wij zullen niet elk projectvoorstel omarmen. Wij hebben - gezien onze beperkte invloed, middelen en instrumenten - een aantal criteria vastgesteld. Niet alle criteria zullen in alle gevallen even zwaar wegen. Dit is vooraf echter niet altijd even duidelijk aan te geven. Wij zullen dit per geval beoordelen.

Een project moet:

- perspectief bieden op economische haalbaarheid. Natuurlijk, er mogen aanloopkosten zijn, maar wij gaan geen lucht in lekke fietsbanden pompen;
- ons in staat stellen wel “aan de knoppen te kunnen draaien”. Hetzij vanwege de reikwijdte van het provinciaal beleid, hetzij omdat onze regierol met zich meebrengt dat wij niet onvoorwaardelijk het heft uit handen geven;
- eraan bijdragen dat wij - samen met anderen - transities, dus structurele veranderingen, tot stand brengen;
- realistisch zijn: wij willen wel met beide benen op de grond blijven staan.
- bij voorkeur robuust zijn: met weinig middelen veel tot stand brengen. Grote klappers. Anders gezegd: “lange halen, snel thuis” om daarmee een vliegwielfunctie te creëren;
- ook de risico's in kaart brengen. Wij moeten durf hebben in het selecteren van projecten, maar ons niet overgeven aan onbezonnenheid;
- bijdragen aan economische structuurversterking.

3 De rol van de provincie

Wij hebben niet de illusie dat wij als provincie Drenthe het mondiale energievraagstuk kunnen oplossen. Wij beschikken nu eenmaal over beperkte middelen en instrumenten. Toch kiezen wij niet zonder reden voor een actieve rol van de provincie. In 2002 heeft een Ad-hoccommissie Milieu uit het Interprovinciaal Overleg (IPO) een advies uitgebracht over de rol van de regionale overheden in het energiebeleid. De conclusie was om juist op regionale schaal hieraan te werken.

Lokale en regionale partijen kennen elkaar goed, de lijnen zijn kort en projecten kunnen op maat worden ontwikkeld.

Provinciale regierol

In het energiebeleid zien wij voor onszelf een regisseurs- en projectontwikkende rol weggelegd, waarbij wij innovatie op energiegebied willen stimuleren. Door (markt)partijen bij elkaar te brengen en te enthousiasmeren kunnen wij projecten ontwikkelen en daarover kennis uitwisselen. Wij gaan stimuleren en faciliteren ten behoeve van het realiseren van transities (structurele veranderingen in de energiehuishouding). Oneerbiedig gezegd: wij zien onszelf soms als een Drentse patrijshond die aanjaagt en het goede voorbeeld geeft.

Voorbeeldfunctie eigen organisatie

Goed voorbeeld doet goed volgen. De provincie Drenthe heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan haar eigen voorbeeldfunctie, mede op basis van de motie die de Drentse staten eind 1999 hebben aangenomen. Wij hebben verschillende energiebesparende maatregelen uitgevoerd, zoals:

- het aanschaffen van energiebesparende apparatuur zoals energiezuinige beeldschermen
- het terugwinnen van warmte uit ventilatielucht
- het koppelen van aanwezigheidsdetectie aan verlichting (pilot)
- het aanschaffen van een absorptiekoelmachine om de restwarmte van de warmtekrachtkoppeling (WKK) te kunnen gebruiken voor de koeling van het provinciehuis
- het installeren van een energiespiegel om het eigen energieverbruik te kunnen volgen
- het installeren van 180 m² aan zonnecellen.
Hiermee wekken wij gegarandeerd 15.600 kWh op jaarbasis op

Al met al heeft de energiebesparing in de eigen organisatie een duidelijke impuls gekregen. Tevens is de totale provinciale organisatie via het project Liberalisering Energiemarkt Drenthe (LED) voor circa 65% overgegaan op groene stroom (geen 100% omdat het provinciehuis buiten het LED-contract valt). Het gaat hier om pompen/gemalen, openbare verlichting, steunpunten, enz.

Wat willen wij nog meer doen?

Wij zitten niet stil. Wij werken onder andere nog aan:

- Waterkracht

Wij zijn een onderzoek begonnen bij de Ossesluis dat moet uitwijzen of het realistisch is om te investeren in het opwekken van duurzame energie in de Drentse sluizen.

- **Energieparagraaf**
Vanaf 2007 voorzien wij provinciale nota's en bestekken van een energieparagraaf en letten wij bij het verlenen van subsidies ook op de energieaspecten.
- **Concessie openbaar vervoer**
Eind 2007 loopt de huidige concessie voor het GGD-gebied (de provincie Groningen en delen van Drenthe) af. In 2006 moeten wij beginnen met het formuleren van een programma van eisen voor de nieuwe concessie. Samen met de provincie Groningen streven wij naar een schoner openbaar vervoer in de noordelijke regio.
- **Eigen wagenpark**
Binnenkort worden de auto's van de Productgroep Wegen en Kanalen vervangen. Een deel van deze auto's zal op biodiesel kunnen rijden. Bovendien krijgen alle chauffeurs een cursus Het nieuwe rijden.
- **Klimaatneutrale organisatie**
Wij willen nagaan op welke manier het mogelijk is om eerst onze gebouwen en vervolgens stapsgewijs het overige deel van onze organisatie klimaatneutraal te maken. Dat houdt in dat wij de CO²-uitstoot van al onze activiteiten compenseren. Bovendien worden al onze interne milieumaatregelen op termijn ISO-14001 gecertificeerd en vastgelegd in een Milieumanagementsysteem. Ook is het de bedoeling begin 2006 een kleine windmolen bij een van onze eigen provinciale gebouwen te plaatsen.

4 Speerpunten nota energiebeleid 2006-2010

In dit hoofdstuk geven wij aan wat wij in grote lijnen gaan doen, hoe wij het willen doen (aanjagen, makelen en schakelen, timing, tijdstip van aanschuiven) en met wie wij het willen doen. Naast de in hoofdstuk 2 genoemde criteria is voor de uitvoering van de activiteiten externe samenwerking met andere overheden, marktpartijen en maatschappelijke groeperingen van groot belang. Hetzelfde geldt intern voor de doorwerking naar de diverse productgroepen. Waar mogelijk willen wij met onze projecten innovatieve ontwikkelingen in positieve zin beïnvloeden.

De keuze van de speerpunten sluit goed aan bij de indeling van de huidige transitiepaden, zoals groene grondstoffen, duurzame mobiliteit en gebouwde omgeving (zie ook Uitvoeringsprogramma 2006-2007). De keuze van een vijfde speerpunt in de vorm van Bewustwording, naast vier inhoudelijke speerpunten, heeft mede tot doel om de samenhang tussen langetermijndoelen en kortetermijnprojecten te bewerkstelligen.

4.1 Besparen

De algemene richtlijn voor activiteiten op energiegebied is de Trias Energetica, dat wil zeggen dat wij de activiteiten op het gebied van energiebesparing zoveel mogelijk in een specifieke volgorde willen bezien.

1. Beperk de energievraag.
2. Gebruik duurzame energie.
3. Gebruik fossiele brandstoffen zo efficiënt en schoon mogelijk.

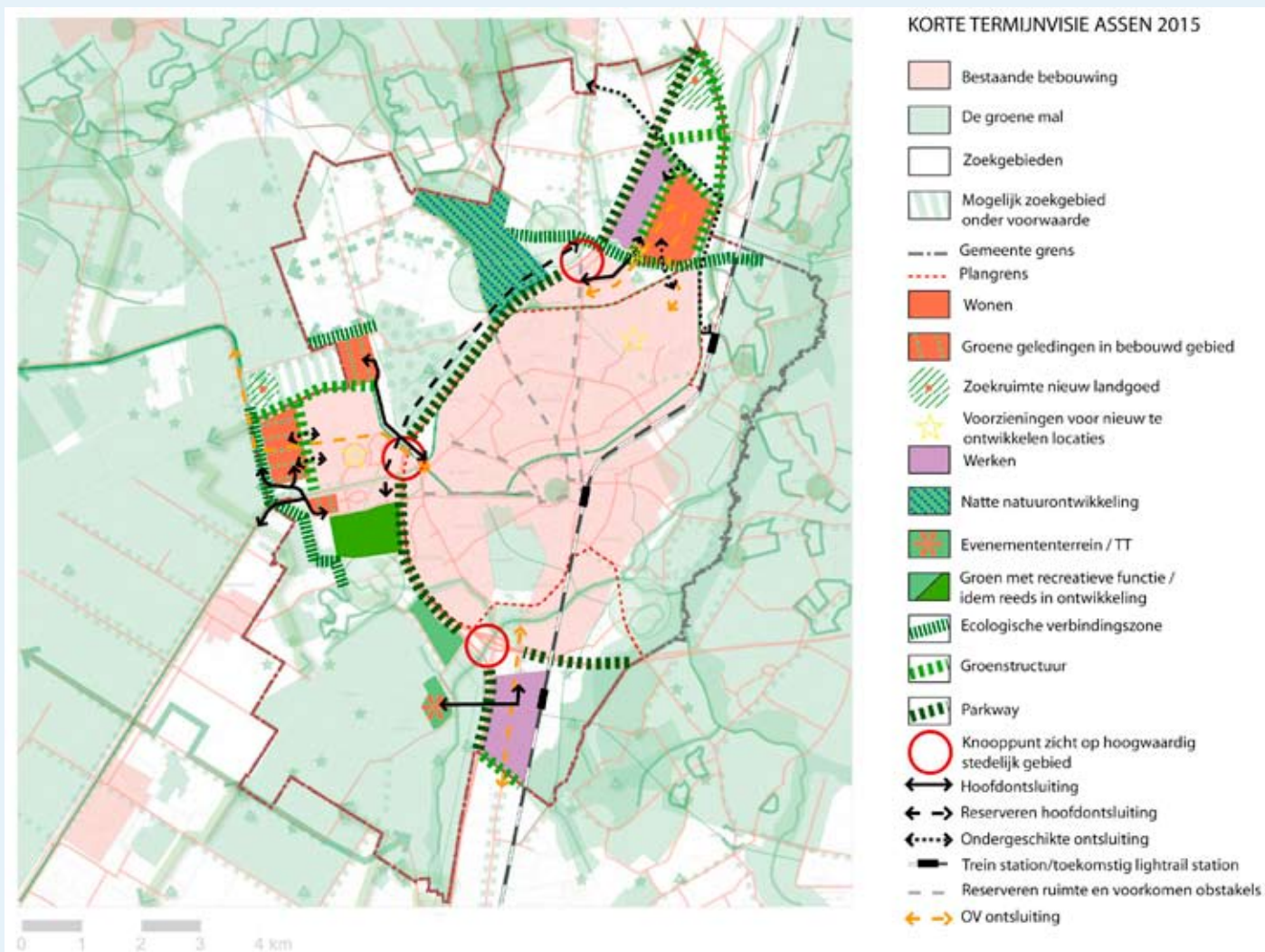
Energiebesparing komt dus op de eerste plaats. Als wij de groei van het energieverbruik niet weten te beteugelen, zal duurzame energie nooit een substantiële bijdrage kunnen leveren en blijft een duurzame samenleving een utopie. De grenzen van onze besparingsmogelijkheden zijn nog lang niet in zicht. Ongeveer 60% daarvan valt te besparen in de gebouwde omgeving. Wij hebben het dan over besparingen in huishoudens en utiliteitsgebouwen (zoals kantoren en dergelijke) die zich binnen vijf jaar terugverdienen.

De provincie Drenthe richt zich op de bouw omdat die besparingen voldoen aan de eerder geformuleerde criteria (perspectief op economische haalbaarheid, grote klappers). Gelet op de lange levensduur van woningen en gebouwen willen wij deze mogelijkheden toepassen op het moment van planvorming, bouw of renovatie. Timing is dus belangrijk.

Energie in ruimtelijke plannen

Bij planvorming in de ruimtelijke ordening is het van belang vroegtijdig “aan tafel” te zitten. In die beginfase worden vaak de uitgangspunten geformuleerd die sterk bepalend zijn voor de mogelijkheden op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Het geeft ons de mogelijkheid dan al zaken te combineren: energiebesparing, toepassing van duurzame energie in combinatie met voordelen op het gebied van milieu en gezondheid.

Het thema Energie in ruimtelijke plannen is daarom nauw verweven met het programma Stad en met de Regiovisie Groningen-Assen. Het programma Stad beperkt zich weliswaar tot Assen, Coevorden, Emmen, Hoogeveen en Meppel, maar deze vijf grootste kernen voorzien voor het overgrote deel in de behoefte aan wonen en werken in Drenthe. Ook binnen het gebied van de Regiovisie bestaan ambitieuze ruimtelijke plannen. Door slim gebruik te maken van de reeds beschikbare instrumenten valt er nog veel winst te behalen. Wij willen hierin als provincie het voortouw nemen.

Energiebesparing in de gebouwde omgeving

Het benutten van kansen op de markt en het stimuleren van de vraag; dat zijn de nieuwe elementen in het duurzaam bouwen. Recent onderzoek heeft aangetoond dat 80% van de duurzame maatregelen, gericht op de bouw, betrekking heeft op het onderwerp energie. Wij kiezen voor een bredere benadering van duurzaam bouwen bij de uitvoering van het energiebeleid omdat dit voor de partijen meer aanknopingspunten biedt met de eigen belangen. Het gaat in de gebouwde omgeving zowel om bestaande als nieuwbouw. Vooral in de bestaande

bouw valt nog een wereld te winnen. Uit onderzoek is gebleken dat wanneer de bestaande woningvoorraad in Nederland zou worden aangepakt, een jaarlijkse CO²-emissiereductie van 6 megaton gerealiseerd kan worden.

LED

Elf gemeenten en de provincie hebben met stroomleverancier Rendo eind 2004 een overeenkomst ondertekend. Deze overeenkomst bevat behalve prijsafspraken (groene stroom voor vijf jaar tegen een vast tarief) ook afspraken over energiebesparende maatregelen en het opwekken van duurzame energie. De Uitvoeringsgroep-LED - die bestaat uit de energiecoördinatoren van vier Drentse gemeenten, de Rendo en de provincie Drenthe - zet deze afspraken om in concrete projecten. Voorbeelden van projecten die in 2006 van start gaan zijn: Energiebesparing gebouwen en objecten en Energiebesparing bij huishoudens met een laag inkomen. Duizenden huishoudens, verdeeld over alle Drentse gemeenten, krijgen bij huisbezoek adviezen over energiebesparing en binnenklimaat én een pakket gratis maatregelen. Het project kent tevens een werkgelegenheidsdoelstelling: zes tot acht werkzoekenden worden opgeleid tot energieconsulent.

Liberalisering Energiemarkt Drenthe

Een belangrijk effect van LED is de professionalisering van de inkoop en de financiële administratie. Hiermee is een solide basis gelegd voor de start van nieuwe onderhandelingen, zoals bij het provinciale project Inkoop (eind 2005), het project LED-gasinkoop (begin 2006) en het project Stroominkoop (medio 2007). Er is sprake van toenemende samenwerking en daarmee ook van kostenreductie. Echter, binnen de huidige overeenkomst blijken de personele en financiële afspraken niet direct af te dwingen. Bij toekomstige initiatieven willen wij dan ook voorwaarden stellen, die wij scherper kunnen afrekenen.

Energie in de milieuvergunning

Sinds 1992 hebben wij met elf industriële bedrijfstakken in het kader van het Doelgroepenbeleid milieu en industrie convenanten afgesloten. Op het gebied van energiebesparing spelen met

name het Convenant benchmarking energie-efficiency en de Meerjarenafspraak energie-efficiency een belangrijke rol. Wij ondersteunen bedrijven die de convenanten hebben ondertekend en bieden de overige bedrijven een volwaardig alternatief aan via de milieuvergunning. In juli 2003 heeft de Europese Unie een richtlijn vastgesteld voor het verhandelen van CO²-rechten, waardoor alle deelnemende bedrijven een emissiehandelvergunning moeten aanvragen. In de periode 2005-2007 zal een aantal van de bedrijven die deelnamen aan de energieconvenanten overstappen op CO²-emissiehandel. De provincie vervult een ondersteunende rol voor de Nederlandse Emissie Autoriteit bij de verlening van deze vergunningen.

Zon, water, wind

Door de inzet van duurzame energiebronnen besparen wij op het gebruik van fossiele brandstoffen. In 2010 willen wij dat in 5% van ons energieverbruik wordt voorzien door duurzame energiebronnen (inclusief biomassa).

We verwachten dat de aanscherping van de regelgeving en de invoering van een energielabel positieve effecten zullen hebben op de toepassing van zonneboilers en zonnecellen. Kansen liggen er vooral bij grootschalige bouwprojecten. Vanwege het behoud van landschappelijke en cultuurhistorische waarden werken wij niet mee aan de realisatie van windturbineparken buiten die van Coevorden.

Samenwerking

Vanwege het uitgesproken integrale karakter van het thema Energiebesparing zal het operationaliseren van de doelstellingen moeten plaatsvinden in nauwe samenwerking met onder meer marktpartijen in de bouwsector (zoals projectontwikkelaars, architecten, makelaars, woningcorporaties, aannemers en installateurs). Ook intermediaire en belangenorganisaties (bewonersorganisaties, Milieufederatie Drenthe) spelen een rol en niet in de laatste plaats gemeenten. Het ligt ook voor de hand dat de regionale consulent duurzaam bouwen in dit proces een ondersteunende rol vervult.

4.2 Bodem

Er is sprake van een toenemende aandacht voor de bodem, zowel bij het Rijk, de universiteiten, het bedrijfsleven, als bij politieke partijen en andere maatschappelijke organisaties. Dat is ook niet zo verwonderlijk. De Drentse bodem kent immers tal van functies: ontgrondingen, drink- en proceswaterwinning, delfstofwinning, opslag van aardgas en WKO. Vanuit het oogpunt van het klimaat- en energiebeleid zijn WKO, CO²-opslag in gedepleteerde gasvelden en mogelijk aardwarmte kansrijke ontwikkelingen. Ook in economisch opzicht worden deze onderwerpen steeds interessanter.

Bodemactiviteiten kunnen echter ook leiden tot ongewenste situaties, zoals het doorboren van bodemlagen die van belang zijn voor grondwaterstromen. Een toenemend gebruik van de ondergrond geeft ook steeds vaker aanleiding tot conflicterende belangen tussen de huidige gebruiksfuncties.

Om de kansen op het gebied van WKO, CO²-opslag en aardwarmte te benutten in relatie tot andere functies van de bodem is er in 2005 een beleidsverkenning uitgevoerd naar alle gebruiks-

functies van de ondergrond. De provincie Drenthe zal de verkregen inzichten over de ondergrond verder uitwerken als voorbereiding op een breed en integraal bodembeleid in POP III.

WKO

Het sterke punt van WKO is dat het een uitontwikkelde techniek is die tegen geringe meerkosten een belangrijke bijdrage kan leveren aan de CO²-reductie. Bij marktpartijen en potentiële gebruikers van energieopslagsystemen bestaat behoefte aan inzicht in de mogelijkheden tot het realiseren van zulke systemen. Om de aanwezige kansen te benutten wil de provincie Drenthe haar kennis en expertise inzetten om een grotere bekendheid te geven aan WKO als een aantrekkelijke optie voor koeling en verwarming. Daarom ontwikkelen wij een stimuleringstraject dat is gericht op kennisoverdracht. Voor de hand liggende sectoren in de provincie Drenthe zijn de gebouwde omgeving (utiliteits- en woningbouw), de industrie en de agrarische sector.

CO²-opslag

De kennis en techniek op het gebied van opslag van CO² in gedepleteerde aardgasvelden hebben zich zowel nationaal als internationaal zodanig ontwikkeld dat deze mogelijkheid op korte termijn in de praktijk kan worden toegepast. Opslag van CO² in gasvelden in Drenthe kan bijdragen aan het halen van provinciale en nationale doelstellingen op grond van het Kyoto-verdrag. Wel beschouwt de provincie Drenthe CO²-opslag - mits deugdelijk en tegen aanvaardbare risico's uitgevoerd - als een tijdelijke maatregel tot “bovengronds” de CO²-emissie afdoende is teruggedrongen.

Al met al is er sprake van een complexe belangenafweging: klimaatbeleid en energiebesparing versus grondwater- en bodembescherming en ruimtelijkeorderingsaspecten. Maar het feit dat wij in Drenthe over tien jaar lege gasvelden hebben (en nog wel beschikken over infrastructuur) maakt duidelijk dat wij daar op korte termijn beleid voor moeten ontwikkelen. Op basis van het verkennend onderzoek schatten wij de kansen positief in. Als logische vervolgstap wil de provincie Drenthe daarom samen met de NAM, TNO en het bedrijfsleven een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren. Deze studie is gericht op een specifieke locatie en moet niet alleen inzicht bieden in de (milieu)technische mogelijkheden, maar ook in de bestuurlijke en juridische aspecten en in de maatschappelijke acceptatie daarvan. Wanneer de daaropvolgende besluitvorming positief uitvalt, kunnen wij besluiten tot het opzetten van pilotprojecten.

Samenwerking

Extern zal de samenwerking wat betreft WKO zich vooral richten op gemeenten, woningcorporaties, bedrijfsleven, agrarische instanties en adviesbureaus. Wat betreft de gebouwde omgeving willen wij zoveel mogelijk aansluiten bij plannen in het kader van het beleidsthema Energiebesparing in de gebouwde omgeving. In noordelijk verband (Energiekompas) is een traject in gang gezet om WKO te stimuleren op basis van potentieelstudies en het formuleren van heldere en eenduidige randvoorwaarden op het gebied van de bodem- en grondwaterbescherming. Ook wordt een link gelegd met de installatiebranche en opleidingsinstellingen zoals het Regionaal Opleidingscentrum Drenthe.

Bij de CO²-opslag richt de samenwerking zich vooral op de NAM, onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties. Voor het ontwikkelen van een integraal beleid voor de ondergrond stellen wij in 2006 een breed samengestelde stuurgroep in.

4.3 Biomassa

Bio-energie (energie gewonnen uit organische grondstoffen) voegt slechts voor een deel CO² toe aan de atmosfeer en kan daarom als duurzaam worden beschouwd. Volgens verschillende scenario's (Verenigde Naties, Greenpeace en Shell) zal energie uit biomassa de komende decennia een steeds belangrijkere brandstof vormen binnen onze energiehuishouding. Tot nu toe bedient biomassa nog een relatief kleine markt. De provincie Drenthe wil een belangrijke rol spelen bij de uitbouw van de toekomstige zogenoemde Biobased Economy. Daarin staan de navolgende punten centraal.

Energie en warmte

Voor het produceren van energie en warmte moeten wij biomassa inzetten in afvalverbrandingsinstallaties (Essent-Wijster) en in (co)vergistinginstallaties. De provincie vult haar regierol in door met gemeenten een project uit te voeren om te onderzoeken of organische afvalstromen (groente-, fruit- en tuinafval, plantsoenafval, bermgras, enz.) - die nu nog worden gecompost - in de nabije toekomst kunnen worden vergist voor de opwekking van duurzame energie. Bij covergisting (van mest en biomassa) in de agrarische sector vervult de provincie een ondersteunende en stimulerende rol. Samen met de provincie Groningen zullen wij ook meer aandacht besteden aan zowel de ruimtelijkeordeningsaspecten van covergisting als aan de regelgeving.

Biobrandstoffen

Bij biobrandstof gaat het om de productie van bio-ethanol, biodiesel, pure plantaardige olie (PPO) en de tweedegeneratiebiobrandstoffen. Samen met boeren in de omgeving van Zwiggelte en de Gasunie zijn wij op zoek naar nieuwe bronnen van gas via de omzetting van mest in groen gas.

Om invulling te geven aan de EU-doelstelling en het rijksbeleid (onder andere de Beleidsnota verkeersemissie) willen wij samen met anderen in het personen- en vrachtvervoer het gebruik van biobrandstoffen stimuleren. In feite is er sprake van een kip-eisituatie. Zolang er onvoldoende tankstations met biobrandstof zijn, is er ook weinig animo om een hiervoor geschikte auto aan te schaffen en omgekeerd. Wij willen deze patstelling doorbreken met een actief flankerend en stimulerend beleid, waarvan een visie op duurzame transportbrandstoffen en een specifiek uitvoeringsprogramma deel zullen uitmaken.

Visie, uitvoeringsprogramma en projecten zullen in samenwerking met de andere noordelijke provincies en Energy Valley opgesteld en uitgevoerd worden.

Groene grondstoffen

Wij gaan ons samen met anderen oriënteren op de mogelijkheden om bij de productie van grondstoffen plantaardig materiaal (biomassa) te gebruiken in plaats van fossiele energie.

Samenwerking

Ook hier is samenwerking met een breed scala aan partners noodzakelijk. Natuurlijk denken wij daarbij aan Drentse agrariërs, energieproducenten, het bedrijfsleven en vervoersmaatschappijen en Energy Valley.

Veel overheden en terreinbeheerders zijn mogelijke leveranciers van biomassa, waaronder bijvoorbeeld Natuurmonumenten, Stichting “Het Drentse Landschap”, waterschappen en Rijkswaterstaat. Kennis willen wij vooral uitwisselen met de Wageningen Universiteit, de Rijksuniversiteit Groningen, de Interfacultaire Vakgroep Energie en Milieukunde LTO-Noord en de Hogeschool Drenthe. Als adviespartners zien wij een rol weggelegd voor organisaties als het Technologiecentrum Noord-Nederland, de Stichting Platform Bio-Energie en Energieprojecten.

4.4 Bedrijven

Noord-Nederland heeft een groot, internationaal georiënteerd netwerk van energiebedrijven met name op het gebied van aardolie en gas. De structurele samenwerking tussen bedrijfsleven, overheden en de kennisinfrastructuur heeft door Energy Valley goed vorm gekregen. Het is nu zaak dit om te zetten in concrete activiteiten. De komende periode zal gebruikt worden om projecten te ontwikkelen die bijdragen aan kennis-, innovatie- en businessontwikkeling.

In Drenthe gaat het momenteel om zo'n tachtig bedrijven. Met name voor de internationaal georiënteerde (maak)industrie geldt dat er kansen liggen in het creëren van extra toegevoegde waarde, niet in het concurreren op basis van kosten. Dit proces noemen wij de transitie naar een kenniseconomie. Kernelementen zijn innovatie- en kennisstimulering. Daarom willen wij ons richten op de mogelijkheden binnen sleutelgebieden als Energy Valley, Wetsus en LOFAR. Die willen wij koppelen aan een aantal speerpunten van noordelijk beleid zoals chemie, toerisme en agribusiness met als doel nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. Meer concreet gaat het om:

- marktinnovaties, gericht op het landelijk en internationaal profileren van de energiegerelateerde bedrijfsactiviteiten in Drenthe
- procesinnovaties, gericht op het clusteren en uitbouwen van energiegerelateerde bedrijvigheid in Drenthe
- productinnovaties, gericht op het toepassen van innovaties bij nieuwe bedrijfsactiviteiten

In het licht van deze doelstelling, de aanwezige bodemschatten en de mogelijke kansen voor de Drentse energiegerelateerde bedrijfstak onderscheiden wij drie ontwikkelingsthema's.

Energie voor werk

Het inzetten van energie als bron voor de ontwikkeling van werkgelegenheid en de uitbouw van energiegerelateerde bedrijven in Drenthe.

Energie voor duurzaamheid

Het streven naar een duurzame economische groei. Alleen dan kunnen wij de kansen benutten op het gebied van kennis-, innovatie- en businessontwikkeling.

Energie en kennisinfrastructuur

Kennis en bedrijvigheid vormen de basis voor het ontwikkelen van nieuwe vormen van energie.

Samenwerking

De provincie ziet voor zichzelf een rol als aanjager weggelegd. Daarvoor zal de provinciale organisatie de nodige werkafspraken maken. De uitwerking van het programma zal plaatsvinden in nauwe samenwerking met belanghebbenden (zoals Energy Valley, de NOM, Syntens en de KvK), kennisinstellingen (Hogeschool Drenthe/Drenthe College, Astron en andere) en uiteraard het bedrijfsleven.

4.5 Bewustwording

Natuurlijk zijn er nog technische doorbraken nodig om te komen tot een duurzame energiehuishouding. Maar ook de technieken die nu reeds beschikbaar zijn worden niet altijd optimaal benut. Dat komt omdat zowel ondernemers als consumenten nog een (te) beperkt belang geven aan het energieverbruik bij het doen van investeringen en de aanschaf van goederen. Onbekendheid is soms een reden maar ons economisch handelen is ook lang niet altijd rationeel.

Consumenten zouden zich daarbij moeten realiseren dat naast het directe energieverbruik van apparaten ook het indirecte energieverbruik een rol speelt. Dat is de energie die nodig is om het product te produceren en te distribueren. Het indirecte energiegebruik is ongeveer even groot als het directe. Het indirecte energieverbruik is alleen terug te brengen door een verandering in leefstijl en daarvoor is bewustwording noodzakelijk.

Nu heeft elk project wel een zekere mate van bewustwording in zich. Een stimuleringsstraject WKO moet leiden tot kennisoverdracht en bewustwording. En subsidie voor een project wordt alleen verleend als het ook een uitstralingseffect in zich heeft. Als provincie willen wij niet ingrijpen in de keuzevrijheid van burgers. Wij vinden wel dat wij hun kunnen wijzen op de lange-termijn gevolgen van het huidige energiebeleid om op die manier

gedragsverandering te bewerkstelligen. En als provincie gaan wij ook geen uitgebreide productinformatie op onze website zetten. Maar wij geven wel aan waar die informatie te halen is.

Klimaatbeleid

Met het project Klimaatverandering 2050 streven wij ernaar de toekomstige generatie bewust te maken van de oorzaken en gevolgen van de klimaatverandering in Drenthe op lange termijn. Het project moet in 2006 leiden tot ideeën van scholieren uit het voortgezet onderwijs over de wijze waarop de Drentse samenleving op dit thema kan inspelen. Hierbij werken wij nauw samen met het Noordelijk Advies Bureau dat onderdeel vormt van het programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling.

Naast dit project gaan wij onderzoeken welke directe gevolgen binnen Drenthe te verwachten zijn als gevolg van de ophanden zijnde klimaatverandering en hoe wij daar op kunnen inspelen. Het gaat hier om de gevolgen op lange termijn voor sectoren, zoals landbouw, recreatie en natuur- en waterbeheer.

Beelden van een CO²-neutraal Drenthe

In het POP wordt gesproken van een ontkoppeling van economische groei en CO²-emissie en van een duurzame energiehuishouding. Economie en energievoorziening hebben echter tijd nodig om zich aan elkaar aan te passen. Beleidsinstrumenten moeten worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Wij zitten nu in een fase dat de stijging van de CO²-emissie achterblijft bij de economische groei. Uiteindelijk zullen de emissies van broeikasgassen vergaand moeten worden gereduceerd. Het is van belang om nu ideeën en schetsen te ontwikkelen hoe zo'n duurzame energievoorziening of CO²-neutrale provincie er in Drenthe uit zou kunnen zien. Bewustwording van dergelijke eindplaatjes leidt ertoe dat nu de juiste stappen worden gezet. Zo is het van belang om energie- en klimaatuitgangspunten te integreren in de ruimtelijke agenda voor de lange termijn. En het is goed dat burgers zich bewust worden of zelfs meedenken wat het realiseren van een dergelijke ambitie betekent voor functies als werken, wonen, vervoeren, voeding, aankoopgedrag. En last but not least geeft het voor de provincie zelf een aanzet voor integratie van energie- en klimaatuitgangspunten in de POP III-discussie

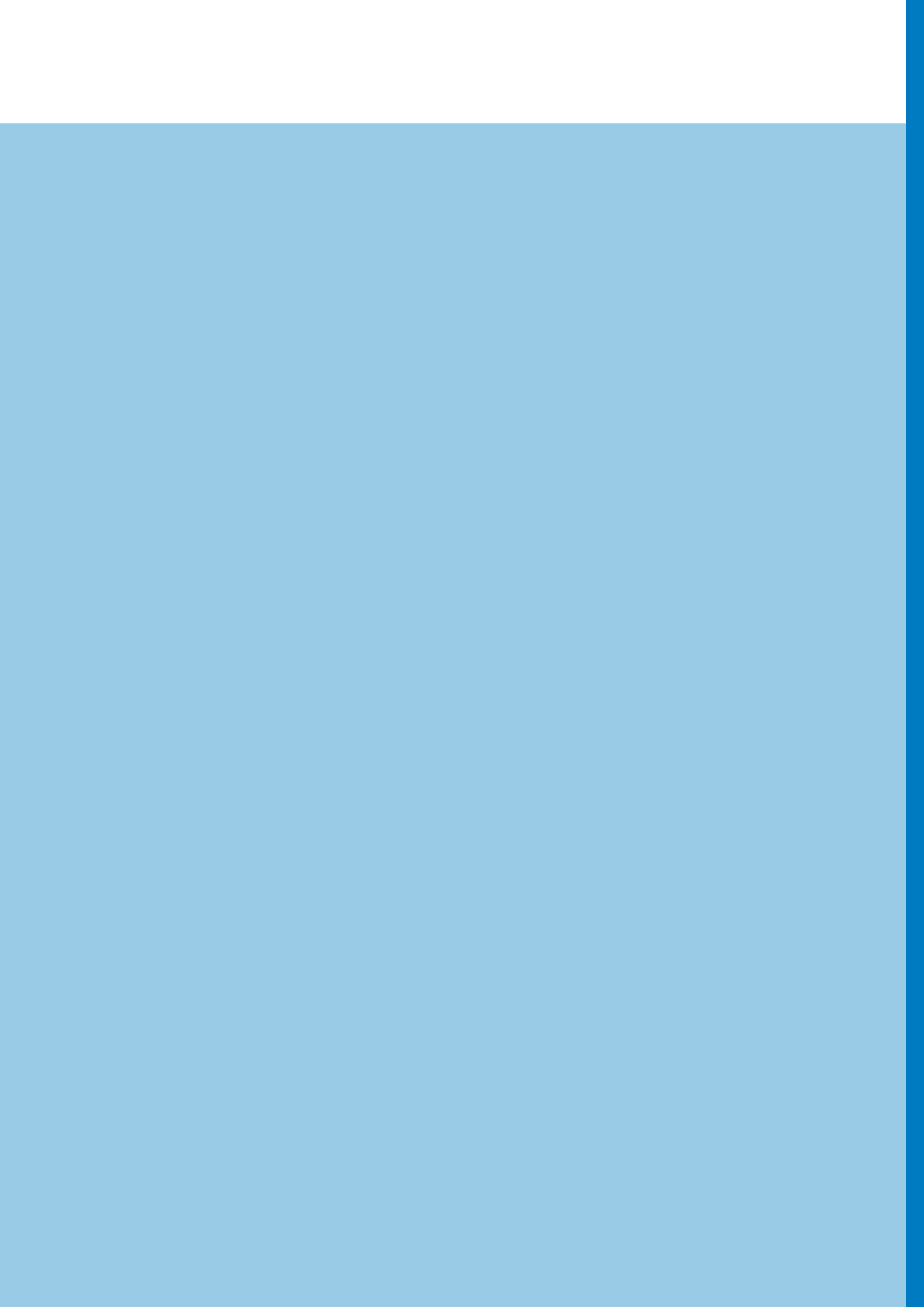
Website

Wij willen meer dan tot nu toe inspelen op de mogelijkheden van het verstrekken van digitale informatie. De provinciale website wordt onder de noemer "energiekdrenthe.nl" uitgebreid met informatie over ons beleid, de projecten die wij samen met anderen uitvoeren en actuele ontwikkelingen. Wij hopen dat onze visie en kennis op die manier toegankelijker wordt voor burgers van Drenthe, maatschappelijke organisaties en gemeenten. De site is geen vraagbaak voor allerlei technische problemen. Wel gaan wij ons best doen er een actieve site van te maken waarop het plezierig "chatten" is.

Samenwerking

Bewustwording kent vele kanten. Essentieel is dat het aanzet tot energieverantwoord handelen. De kans daarop wordt groter wanneer de boodschap die uitgedragen wordt afgestemd met partners die dezelfde doelgroep hebben. Samenwerking met gemeenten ligt dan ook het meest voor de hand. Maar ook woningcorporaties, scholen, landbouworganisaties en de Milieufederatie Drenthe.

Energiek Drenthe

Uitvoeringsprogramma

2006 - 2007

Opdrachtgever:
provincie Drenthe

Uitvoerder:
SenterNovem

Hier zetten wij
energiebesparing
in de steigers

Kompas,

bewust wonen en werken.

www.kompas.nl

Gedeputeerde staten van Drenthe
4 juli 2006

Colofon

Productie:

Productgroep Milieubeheer

Tekst:

Tekstbureau Harry Huizing

Foto's:

Ina Warmelts, Rendo BV

Grafische verzorging:

Facilitaire Groep provincie Drenthe

Het Uitvoeringsprogramma 2006-2007

Het uitvoeringsprogramma is als losse bijlage toegevoegd waardoor het mogelijk is elk jaar dit te actualiseren. Het is daarom bewust summier gehouden. Ook moet de mogelijkheid blijven bestaan om in te spelen op de actualiteit. De geselecteerde acties in dit programma sluiten naadloos aan bij de gekozen prioriteiten (de vijf B's).

In feite kent elk actiepunt een specifiek plan van aanpak. Desalniettemin is er sprake van een aantal algemene uitgangspunten.

Integrale aanpak

Energiebesparing en duurzame energie hebben raakvlakken met nagenoeg alle productgroepen binnen het provinciaal apparaat. Zo is er sprake van een nauwe verwevenheid met de productgroep RW (windmolens), met de productgroep Economie (energiegerelateerde bedrijfsactiviteiten) met de productgroep Bodem (CO₂-opslag) met de productgroep Wegen en Kanalen (biofuels), Verkeer en Vervoer (concessieverlening OV). Kortom, dwarsverbanden over en weer.

Binnen het college fungeert de gedeputeerde voor milieu als coördinerend gedeputeerde voor het energie- en klimaatbeleid. Op ambtelijk niveau verzorgt de productgroep Milieubeheer de coördinatie. Dit team zorgt voor het opstellen en uitvoeren van jaarlijkse uitvoeringsprogramma's waarin de vijf B's centraal staan en staat garant voor een integrale aanpak van de projecten.

Werkplannen

Ondanks de integrale aanpak blijven gedeputeerden en productgroepen verantwoordelijk voor de eigen projecten en prioriteiten. Zo zal de productgroep EC zich bijvoorbeeld richten op de koppelingen met marktpartijen en kennisinstellingen, de productgroep Milieubeheer vooral op het realiseren van energiebesparingprojecten en projecten op het gebied van duurzame energie. De aanpak van projecten respectievelijk de inzet van de benodigde menskracht en van de noodzakelijke middelen worden geregeld via de door de individuele productgroepen op te stellen jaarlijkse werkplannen. Kruisbestuiving is hierbij het sleutelwoord.

Systematische aanpak (concreet en innovatief)

Energie is een actueel thema dat op een vanzelfsprekende manier economische, sociale en ecologische oplossingen aan elkaar knoopt. Voor elk van de vijf verschillende speerpunten kijken we vooral naar zaken als: marktinnovaties en kennisverbetering.

Samenwerking

Alleen door een gezamenlijke aanpak kunnen projecten effectief zijn. Centraal in de nota staat daarom steeds het aspect samenwerking. De provincie heeft weliswaar een rol als initiator, projectontwikkelaar en stimulator, maar daarvoor is ook altijd een derde partij nodig.

Sterker nog: wij stimuleren en initiëren alléén als er ook sprake zal zijn van een wezenlijke inzet van marktpartijen en kennisinstellingen

De mate waarin partijen zijn betrokken kan per speerpunt verschillen. Bij biomassa zijn al veel partijen betrokken. Samenwerking met woningcorporaties heeft onlangs vorm gekregen en de samenwerking op het gebied van Bodem komt dit jaar echt op gang. Hetzelfde geldt voor het speerpunt Bedrijven. De aard van de op te zetten projecten kan daardoor verschillen. Soms is er sprake van pilots of het ontwikkelen van concepten. Op andere momenten gaat het om concrete marktgerichte projecten.

Tegengestelde belangen

Wij realiseren ons dat er in de praktijk nog vaak sprake is van tegengestelde belangen.

Enerzijds streven we naar het behalen van de Kyoto-doelstelling en naar energiebesparing.

Anderzijds verdubbelen we wegen, bouwen we in hoog tempo huizen, willen we bedrijvigheid ontwikkelen en gaan we weer naar olie boren. Hierdoor neemt het energieverbruik alsmede de uitstoot van CO₂ toe. We zullen de komende jaren moeten gebruiken om deze ontwikkelingen met elkaar in balans te brengen.

Bredere kaders

In toenemende mate wordt een koppeling gezocht met acties rondom Energy Valley en met het 7de kaderprogramma van de Europese Unie. Het 7de Kaderprogramma wordt op dit moment ontwikkeld en heeft een looptijd van 2007 tot 2013. Het heeft als doelstelling innovatie binnen Europa te bevorderen, waarbij energie een van de zes speerpunten vormt.

Transitiedenken

In de nota is ook regelmatig gewezen op het belang van het transitiedenken. Landelijk worden zes transitiethema's onderscheiden:

- Groene grondstoffen
- Duurzame mobiliteit
- Ketenefficiency
- Duurzame elektriciteit
- Gebouwde omgeving
- Nieuw gas

Voor het uitvoeren van projecten zijn vele dwarsdoorsneden te maken. In het rapport "Meer met energie, kansen voor Nederland" worden deze zes thema's nog eens weer opgesplitst in 26 transitiepaden. Veel van deze transitiepaden vinden we weer terug als speerpunten of project in deze energienota zoals CO₂-opslag, Groen gas, Energiebesparing gebouwde omgeving. Het gaat er nu om deze transitiepaden in te vullen met projecten. Via het Uitvoeringsprogramma 2006-2007 van de provincie Drenthe en het Werkplan 2006 van Energy Valley geven we daar invulling aan.

Ambitieux

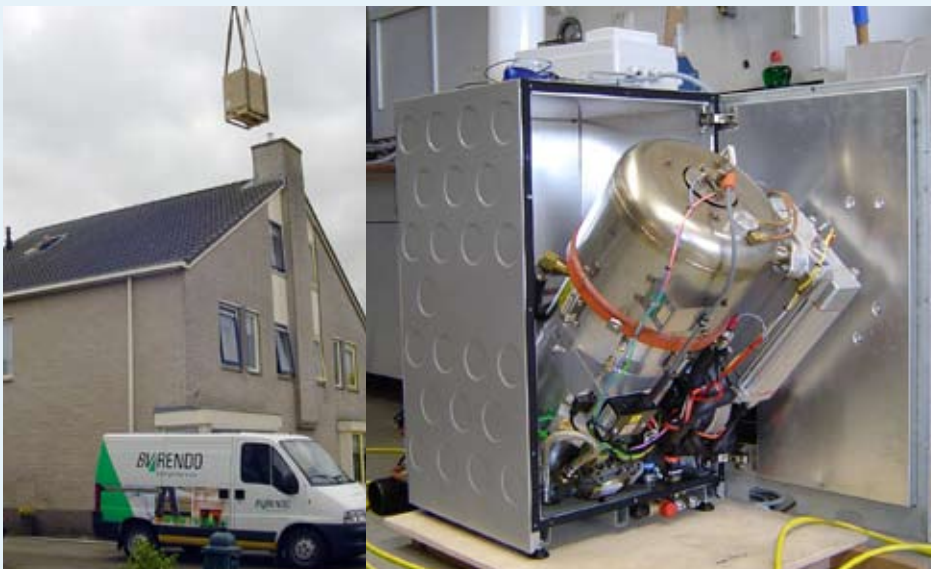
We hebben een duidelijke missie: “Voor de lange termijn wordt ingezet op het realiseren van een duurzame energiehuishouding, met als doel absolute ont koppeling van economische groei en de uitstoot van kooldioxide”. Daar staat de provincie voor en daar werkt ze dagelijks aan.

Voorbeelden?

- WKO rukt steeds verder op in de woningbouw en de utiliteitsbouw.
- Bij tientallen scholen wordt energiebesparing direct gekoppeld aan een gezond binnenklimaat en leerprestaties.
- In Drenthe worden de eerste thuiscentrales (verwarmingsketels die stroom produceren) geplaatst.
- Voor het eerst is in Drenthe een energieneutrale wijk ontwikkeld waar de huishoudens een extreem lage energierekening hebben.
- Drenthe profileert zich steeds duidelijker als proeftuin voor nieuwe technieken en unieke samenwerkingsvormen, waarmee vergaande energiebesparing in gebouwen wordt gerealiseerd.
- Er worden ambitieuze plannen uitgewerkt zoals voor de winning van aardwarmte voor stadsverwarming.
- Drenthe is in beeld voor een pilot voor de opslag van CO₂.
- Voor het eerst zult u biofuels en aardgas kunnen tanken in Drenthe.
- Voor het eerst wordt er biodiesel (Emmen) en bioethanol (Zuidvelde) geproduceerd in Drenthe.
- De eerste vuilnisauto's en streekbussen gaan rijden op biodiesel.
- Over 2 jaar is er een biomassa vergistinginstallatie van minimaal 10 MWe in productie in Coevorden
- Innovatie en kennisoverdracht dragen in steeds sterkere mate bij aan het creëren van energiegerelateerde werkgelegenheid.

Tenslotte

Heeft u ideeën om het om het Drentse energiebeleid spaarzamer en inventiever te maken of heeft u behoefte aan ondersteuning bij het uitvoeren van uw energieplannen? Aarzel dan niet en neem contact met ons op: Energiekdrenthe@drenthe.nl

Plaatsing eerste micro-WKK in Drenthe.

Wie A zegt moet B zeggen!

Ofwel, wie de B's (speerpunten) formuleert moet ook de A's (activiteiten) concreet invullen. In de onderstaande schema's geven we deze activiteiten aan en de doelen die we ons daarbij stellen. Daarbij staan steeds de volgende vragen centraal: doen we de goede dingen en doen we de dingen goed? De schema's geven in feite de programmering van de uitvoering.

Het gaat daarbij vooral om de samenhang tussen activiteiten en doelen. Dat is niet altijd eenvoudig omdat er vaak sprake is van een complex beleidsnetwerk, indirecte beïnvloeding en soms meerjarige trajecten. We hebben zowel einddoelen als tussendoelen geformuleerd en aangegeven wat we doen, met wie we het doen en wanneer we het doen. Hierdoor ontstaat zowel inzicht in de (afrekenbare) einddoelen als in de mate van doorwerking zowel intern als extern van het beleid.

Uitvoeringsprogramma Besparen

Beleidsthema	Beleidsstructuur		Tussendoelen	
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
Energie in ruimtelijke plannen	Duurzame stedelijke ontwikkeling (> 1000 woningen)	Noordenveld: Roden-Leek; Assen: Stadsrandzone Assen; Tynaarlo: Terborgh; Meppel: Nieuwveense-landen	Gezamenlijk met gemeenten en marktpartijen formuleren van programma van eisen via o.a. structuurplannen en energieviesies.	Gezamenlijk met gemeenten en marktpartijen formuleren van programma van eisen via o.a. structuurplannen en energieviesies.
	Overige nieuwbouw	Grounds for Change; 2 innovatieve projecten	Uitvoering pilot Borger-Odoorn: energie als ordenend principe: financieringsstructuur: succesvolle samenwerkingsvormen. Presentatie resultaten in internationaal forum. Implementatiestrategie ontwikkelen.	Gemeenten, woningcorporaties en projectontwikkelaars zetten ingebrachte ideeën om in concrete uitvoering.
Energiebesparing in de gebouwde omgeving	Intermediare organisaties en marktpartijen	Energiebesparing bij huishoudens met lage inkomens (TELI); Waterzijdig; Inregelen Noord; (WZI) Wonen ++	Afronden WZI; opstarten Wonen++; opstarten TELI (LED-project)	Prestatieafspraken met woningcorp., aannemers, vastgoedbeheerders over toepassing Europese energielabels (EPBO)
	Gemeenten	Energiebesparing bij 200 gebouwen en objecten (LED-project); Regionale dubo consultant; project Scholen	11 gemeenten voeren een besparingsprogramma uit conform LED-project 2006: prestatieafspraken met alle gemeenten over invoering EPBD	8 gemeenten hebben de nieuwe aanpak vastgelegd in beleid en werken volgens de aanpak Gem. gebouwen voldoen aan label A
	Woningcorporaties	Ontwikkelen 8 voorbeeldprojecten	4 projecten die als voorbeeld worden gebruikt voor verbreding	8 projecten die als voorbeeld worden gebruikt voor verbreding
Energie in de milieuvergunning	Milieuvergunning overige provinciale bedrijven	Onder provinciale bevoegdheid vallende bedrijven (ruim 200)	Voldoen aan hiervoor geldende systematiek van kentallen	Alle bedrijven hebben aan energieparagraaf in lijn met MJA (2% energie-efficiency per jaar)
	Convenant benchmark	Benchmarkbedrijven (6)	Alle 6 Benchmarkbedrijven voldoen aan convenant	Alle benchmarkbedrijven behoren tot de wereldtop vwb energieefficiency
	Meerjaren Afspraken (MJA)	MJA-bedrijven (10)	Bij actualisatie van de vergunning worden meerjarenafspraken opgenomen ten aanzien van energie-efficiency (2% per jaar).	Bij actualisatie van de vergunning worden meerjarenafspraken opgenomen ten aanzien van energie-efficiency (2% per jaar).
Energie in verkeer en vervoer (VV)	Openbare verlichting provinciale wegen	Management-contract obv uitvoeringsprogramma Wegen en Kanalen	Bepalen mogelijkheden energiebesparing openbare verlichting	Standaard toepassen van energiebesparende maatregelen bij openbare verlichting
	Openbare verlichting gemeentelijke wegen	Energiebesparing openbare verlichting (LED-project)	De 5 grote gemeenten hebben in hun openbare verlichting energiebesparingsbeleid vastgesteld	Standaard toepassen van energiebesparende maatregelen bij openbare verlichting bij de 5 gemeenten
	Concessieverlening (CV) openbaar vervoer (OV)	GGD-concessie	OV-bureau: maken van afspraken in kader CV	Energiebesparing en gebruik biobrandstof is onderdeel van nieuwe concessie(s)

Beleidsthema	Beleidsstructuur		Tussendoelen	
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
Provinciale voorbeeld-functie	Energiebesparing provinciale gebouwen en objecten (BIM)	Huisvestingsplan	Energiebesparing opnemen in programma van eisen	Provinciale gebouwen en objecten voldoen aan Label A
	Het nieuwe rijden (HNR)	HNR (bij provinciale medewerkers)	10 cursussen	10 cursussen
	Eigen wagenpark	Project alternatieve brandstoffen eigen wagenpark	Ombouw 2 auto's op biobrandstof	Evt. vervolg ombouw wagenpark
Windenergie	BLOW-convenant	Windturbinepark Coevorden	Bestemmingsplan wordt aangepast voor bouw windmolenpark in Coevorden	Min.Def. aanbesteding tot bouw; 2010: windmolenpark in Coevorden met opgesteld vermogen van 15 MW
	Onderzoek windturbineparken in de provincie	Inventarisatie windenergie-potentieel	Notitie en besluitvorming	PM
	Ervaring opdoen met kleine windturbines	Kleine windmolens	Bepalen effectiviteit en landschappelijke inpasbaarheid	7 molens in 2006
Zonneboilers	Energie in de gebouwde omgeving	Via grootschalige woningbouw-trajecten	PM	PM
Zonnecellen	Energie in de gebouwde omgeving	Via grootschalige woningbouw-trajecten	PM	PM
Waterkracht	Toepassing Waterkracht in Drentse sluisen	Drentse sluisen	Afronden pilotstudie	Realisatie Ossesluis; mogelijke opschaling naar overige sluisen

De bovengenoemde activiteiten hebben tot doel een jaarlijkse energiebesparing vanaf 2007 van 50 Kiloton CO₂-emissies en vanaf 2010 van 275 Kton CO₂-emissies. Hiermee is een begroting bemoeid van € 400.000,- voor de jaren 2006-2007.

Uitvoeringsprogramma Bodem

Beleidsthema	Beleidsstructuur		Tussendoelen	
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
WKO	WKO-installaties	Stimuleringsproject WKO; Infosysteem warmtevraag en -aanbod; scans	Gemeenten hebben voldoende kennis om bouwkolom te stimuleren tot WKO	50 WKO installaties in werking (door woningcorporaties en bouwkolom)
CO ₂ -opslag	Innovatieve technieken	Pilot CO ₂ -opslag	Voorstel tot algemene milieueffecten- studie CO ₂ -opslag (AMESCO)	Uitvoeren AMESCO CO ₂ -opslag
Aardwarmte	Innovatieve technieken	Pilot aardwarmte	Verkennde studie voor Assen, Emmen, Roden-Leek	Eventueel haalbaarheidsstudie concrete lokatie

De bovengenoemde activiteiten hebben tot doel een jaarlijkse energiebesparing vanaf 2007 van 10 Kiloton CO₂-emissies en vanaf 2010 van 30 Kton CO₂-emissies. Hiermee is een begroting bemoeid van € 250.000,- voor de jaren 2006-2007.

Uitvoeringsprogramma Biomassa

Beleidsthema	Beleidsstructuur		Tussendoelen	
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
Biobrandstoffen	Afstemmen vraag en aanbod (decentrale marktontwikkeling)	Project Infrastructuur; Project rijden op biobrandstof; Uitvoeringsprogramma biobrandstoffen; visieontwikkeling	Mede opstellen programma Biobrandstoffen door Stuurgroep; organiseren van workshops en wagenparkscans	Marktpartijen realiseren 3 tankstations voor biobrandstoffen; realiseren van 12 wagenparkscans bij vlooteigenaren
	Stimuleren Groen gas	Pilotproject Biogas Midden Drenthe	Provinciale criteria geformuleerd voor haalbaarheidsstudie; afronden haalbaarheidsstudie.	PM
	Beleidsvoorbereiding stimuleren biobrandstofproductie	Project bioethanol	Vergunning verleend; Businessplan initiatiefnemer gereed.	Realisatie installatie productie bioethanol
Energie en warmte	Omgevingskader co-vergisting	Inpassing co-vergistingsinstallaties	Formuleren locatiecriteria; bedrijfstak en gemeenten zijn geïnformeerd over criteria	Criteria opnemen in bestemmingsplannen
	Stimuleren en vergunningverlening	Project GFT-vergisting	Aanbodbundeling; opstellen programma van eisen; Gemeenten: locatiekeuze en leveringscontractering	Procedures starten voor bestemmingsplan-inpassing en bouwvergunning
	Vergunningverlening	Afvalverbranding; EMW en Emmtec	Emmtec: vervunningaanvraag gereed	Vergunning Emmtec is gerealiseerd;
	Stimuleren en vergunningverlening	Projecten co-vergisting: ECOS-energy; AVEBE; Emmtec; BTG; Co-vergistingsinstallaties agrarisch (ca. 10); Emmen	Realiseren 5 agrarische co-vergistingsinstallaties	10 nieuwe agrarische co-vergistingsinstallaties zijn in voorbereiding

De bovengenoemde activiteiten hebben tot doel een jaarlijkse energiebesparing vanaf 2007 van 125 Kiloton CO₂-emissies en vanaf 2010 van 220 Kton CO₂-emissies. Hiermee is een begroting bemoeid van € 250.000,- voor de jaren 2006-2007.

Uitvoeringsprogramma Bedrijven

Beleidsthema	Beleidsstructuur		Tussendoelen	
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
Energie en kennis- infrastructuur	Kenniseconomie	Kennisontwikkeling marktgericht ontwikkelen; Kennisimpulsterrein Assen; Olie expertise centrum; Parkmanagement verder uitbreiden/optimaliseren.	Verkenning projectmogelijkheden i.s.m. intermediaire organisaties en bedrijfsleven	1 kennisproject en 2-3 innovatief energiegerelateerd marktsector- project.
Energie voor werk	Stimulering MKB	Spin off NAM-project Herontwikkeling Schoonebeek; Gasverwerkende en opslagindustrie Langelo/Assen; Kansen bij de VAM; Innovatieve Meet- en regel- industrie; SKITT	Opstarten (deel)projecten	Regionale werkgelegenheid; investering > 350 mln.; realisatie 2010
Energie voor duurzaam- heid	Stimulering MKB	Duurzame energie als bedrijvigheid zelf; Rundedal; Agribusiness en energie	Uitvoering ism coördinatiebureau Energy Valley	Grotere betrokkenheid Drentse MKB
	Energy Valley	Werkplan 2006; MEEV; E-confe- rentie; 4 workshops	Uitvoering werkplan gericht op makelen en schakelen; Opstellen werkplan 2007	Uitvoeren werkplan 2007; Evaluatie Energy Valley 2008

Uitvoeringsprogramma

Bewustwording

Beleidsthema	Beleidsstructuur		Tussendoelen	
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
Duurzame energie-huishouding	Visieontwikkeling	CO ₂ neutrale provincie	Notitie 'Beelden CO ₂ neutraal Drenthe' gereed	PM
Financiële ondersteuning particulieren	Burgers	Revolving fund	Haalbaarheid	Start
Energie-paragraaf in provinciaal beleid	Intern	Procedure	Blauwdruk gereed	Aanpassen en invoeren
Monitoring	Intern	CO ₂ -monitoring; monitoring POP	Opzetten en uitvoeren systeem	Uitvoeren tweejaarlijkse monitoring; uitbrengen Omgevingsbalans
Klimaatbeleid	Scholieren	Klimaatverandering 2050	Afronden scholieren traject; ideeën onderbrengen bij professionals	Uitwerking professionals
	Landbouw	Onderzoeksproject kansen en bedreigingen klimaatverandering	Project starten	Resultaten commniceren
	Natuur	Onderzoeksproject kansen en bedreigingen klimaatverandering	PM	Project starten
Algemene communicatie	Aanvullende communicatiesporen	Communicatieplan	Opstellen communicatieplan	Uitvoeren communicatieplannen
	Energiebesparing	Verschillende communicatie-initiatieven gericht op gemeenschappelijke noemer	Gezamenlijk met de MFD viertal projecten opzetten	Gezamenlijk met de MFD viertal projecten uitvoeren

Uitvoeringsprogramma

Maatschappelijke energieprojecten

Beleidsstructuur			Tussendoelen	
Beleidsthema	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.
	Subsidieregeling energieprojecten	Afhandeling van aanvragen	Bevorderen EB en DE en innovatie in gemiddeld 7 projecten per 2 jaar	Bevorderen EB en DE en innovatie in gemiddeld 7 projecten per 2 jaar

